

Przedmowa

W sprawach cywilnych dowód z zeznań świadka ma znaczenie podstawowe. *J. Bentham* w swoim czasie trafnie zauważył, że „świadek to oczy i uszy wymiaru sprawiedliwości”¹. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w odniesieniu do świadka nie są na ogół precyzyjne, stąd też wywołują w praktyce i nauce prawa zasadnicze kontrowersje. Orzecznictwo sądowe dotyczące zeznań świadka jest bogate, ale rozbieżne. Podjęta w niniejszym opracowaniu próba wyjaśnienia zagadnień wątpliwych i sformułowania na tej podstawie odpowiednich wniosków ma więc pełne uzasadnienie.

W toku przeprowadzonych badań sformułowane zostały pewne hipotezy, które następnie poddano szczegółowej weryfikacji. Dotyczyły one: pojęcia dowodu, istoty środka dowodowego i jego źródeł, definicji świadka, sposobu przeprowadzania przesłuchania, wartości dowodowej zeznań świadka oraz wpływu informatyzacji postępowania dowodowego na jego efekty. Celem badań było wyodrębnienie zagadnień, które wymagają szczegółowej analizy. Wyniki tej analizy stały się podstawą sformułowania odpowiednich wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda*, które zawarte są w poszczególnych rozdziałach opracowania, a przede wszystkim w rozdziale szóstym i w zakończeniu.

W świetle Kodeksu postępowania cywilnego² wyróżnić można dwie kategorie środków dowodowych: podstawowe i inne. Do podstawowych środków Kodeks zalicza: dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych, oględziny oraz przesłuchanie stron (art. 243¹–304 KPC). Natomiast wśród innych środków dowodowych ustawa wymienia: dowód z grupowego badania krwi oraz dowody z innych dokumentów, w szczególności zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku (art. 305 i 308 KPC). Poza tym Kodeks postępowania cywilnego dopuszcza możliwość przeprowadzenia dowodu także środkami, których przepisy prawa wyraźnie nie wskazują – przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o dowodach (art. 309 KPC).

Niniejsze opracowanie poświęcone jest tylko jednemu środkowi dowodowemu, a mianowicie dowodowi z zeznań świadka. Jest to środek osobowy. Do tej kategorii środków należy także dowód z opinii biegłego oraz dowód z przesłuchania stron. W treści opracowania te ostatnie dowody zostały porównane z dowodem z zeznań świadka w celu wykazania istotnych między nimi różnic. W pewnym zakresie przedmiotem rozważań objęty został również dowód z dokumentu.

¹ *J. Bentham*, Traktat o dowodach sądowych, Gniezno 1935, s. 307.

² Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.), dalej jako KPC.

Podstawą rozważań zawartych w opracowaniu były przede wszystkim przepisy prawa dotyczące postępowania cywilnego. Jednakże w celach porównawczych sięgano także do odpowiednich przepisów prawa obcego, w tym zwłaszcza amerykańskiego, brytyjskiego i niemieckiego. W szerokim zakresie wykorzystane zostało orzecznictwo sądowe oraz polskie i zagraniczne piśmiennictwo prawnicze. Żadna z wykorzystanych w opracowaniu publikacji polskich czy obcych nie ma charakteru monografii w zakresie dowodu z zeznań świadka w procesie cywilnym, nie może więc być uznana za pierwowzór niniejszego opracowania. Badania, w wyniku których powstała niniejsza praca, prowadzone były głównie metodą analizy dogmatycznej, w miarę potrzeby korzystano również z innych metod, zwłaszcza z metody porównawczej oraz metody historycznej.

Opracowanie oparte jest na zmodyfikowanym w pewnym stopniu tekście rozprawy doktorskiej, która obroniona została w 2018 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Promotorem rozprawy była dr hab. *Kinga Flaga-Gieruszyńska*, prof. US, Kierownik Katedry Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Szczecińskiego. Składam Pani Profesor serdeczne podziękowania za życzliwą opiekę naukową i wsparcie w toku przygotowywania rozprawy doktorskiej. Recenzentami rozprawy w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. *Jacek Gołaczyński* oraz dr hab. *Andrzej Jarocho*, którym dziękuję za wnikliwe opinie o wartości naukowej i praktycznej przydatności rozprawy.

Dziękuję także innym osobom, które w jakikolwiek sposób przyczyniły się do powstania niniejszej pracy, a zwłaszcza Rodzinie. Szczególne podziękowania składam mojemu Dziadkowi, prof. dr. hab. *Bronisławowi Ziemiannowi*, bez którego praca ta by nie powstała.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 28.2.2019 r.

Szczecin, luty 2019 r.

dr *Karolina Ziemiannin*